

неповноти БУВРів як організаційних структур Водних агентств, розриву інформаційних зв'язків, наявності організацій на районному і міжрайонному рівні, які діють в межах адміністративних кордонів, а не басейнів річок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Вострікова Н.В. удосконалення організаційного механізму державного управління водними ресурсами в Україні : дис. ... канд. наук з держ.упр.: 25.00.02. Рівне, 2016. 293 с.

2. Про затвердження Порядку користування землями водного фонду (Постанова Кабінету Міністрів України, 1996, № 502) // Офіційний сайт. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/502-96-%D0%BF> (дата звернення: 27.03.2020).

3. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади (Указ Президента України, 2010, № 1085/2010) // Офіційний сайт. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442-2014-%D0%BF> (дата звернення 27.03.2020).

4. Про подальше вдосконалення державного управління в галузі використання, охорони вод та відтворення водних ресурсів (Указ Президента України, 1999, № 1267/99) // Офіційний сайт. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1267/99>(дата звернення 28.03.2020).

Новосад О. В.

здобувач кафедри аналітичної економіки та природокористування
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна

ІННОВАЦІЙНЕ СПРЯМУВАННЯ ГАЗОРОЗПОДІЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ РЕГІОНУ ЗА УМОВ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОГО ХАБУ

Одним із найважливіших елементів економіки, якому відводиться провідна роль у формуванні та забезпеченні економічної безпеки країни – є газова промисловість, ефективне функціонування якої залежить від багатьох чинників. Одним із таких чинників, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності, є впровадження різного роду інновації. Зокрема, в роботі газорозподільних підприємств, позитивним фактором, що має

важливе значення для диверсифікації поставок газу та лібералізації українського газового ринку – є саме створення газового хабу.

Багато питань, стосовно створення, функціонування та значення енергетичних хабів у роботі газорозподільних підприємств, розглядали у своїх працях С. Груб'як, С. Король, М. Коротя, В. Купчак, О. Павлова, К. Павлов, та ін..

Розглядаючи поняття «газового хабу», ми розуміємо – пункт, у якому сходяться декілька газових трубопроводів, який в свою чергу може бути фізичним або віртуальним. Фізичні хаби розміщуються у спеціальних географічних районах, де сходяться трубопроводи та розташована вся газотранспортна система, тобто вони функціонують як єдиний комплекс.

Віртуальні (також відомі як балансуючі) хаби займають значну територію, у межах якої розташована національна або транснаціональна газова мережа. У віртуальному газовому хабі оператор відповідної ГТС може прийняти газ у будь-якій точці географічного регіону, що входить до хабу, тобто віртуальний хаб – це пункт балансування в межах системи трубопроводів. У той час як перевагою фізичних хабів є більші обсяги торгівлі, віртуальні хаби залучають до торгівлі газом більшу кількість учасників. На відміну від фізичних хабів, учасники віртуальних газових хабів можуть обирати різні точки входу/виходу в межах газорозподільної системи та не зобов'язані організовувати транспортування газу. Транспортування газу в межах системи є обов'язком незалежного оператора газотранспортної системи [5].

Завдяки наявності значної кількості магістральних газопроводів, ціни на газ формуються на основі співвідношення між пропозицією та попитом, що сприяє зниженню ціни. Крім того, коливання пропозиції та попиту в ході торгівлі в межах газового хабу дає змогу встановити ринкову ціну на газ. Таким чином, газові хаби значно підвищують загальну ефективність роботи ринків газу.

Створення газового хабу, передбачає необхідність виконання певних умов:

- необхідна наявність повністю лібералізованого ринку газу, для створення конкуренції між постачальниками для встановлення ринкової ціни та подальшого зниження цін на газ;
- газовий хаб має залучити значну кількість постачальників і покупців.

У межах газових хабів відбувається торгівля між значною кількістю постачальників і покупців. Завдяки можливості довгострокового зберігання значних обсягів газу, газові хаби є ключовим елементом диверсифікації енергопостачання, а відхід від довгострокових контрактів та впровадження ціноутворення на основі співвідношення між попитом і

пропозицією сприятимуть зниженню цін на газ, полегшуючи фінансовий тягар [2].

Основною темою Четвертого українського газового форуму, який відбувся, стало фактичне створення ліквідного газового хабу, на базі новоствореного діючого конкурентного ринку.

Створення газового хабу не означає повної відмови від використання газу іноземного походження, але це значно обмежить вплив на внутрішній енергосектор. В свою чергу, в залежності від хабу, в них можна отримати ряд послуг: транспортування, зберігання, балансування, передачу права власності, надання газу в кредит, обслуговування [3].

На даний час, зважаючи на специфіку розташування українських газопроводів і сховищ, фахівці схиляються до думки, що новий газовий хаб має бути фізичним і розміщуватися на заході України, оскільки саме в західному регіоні знаходиться більше 80 % місткості всіх сховищ країни [6].

У цьому регіоні існує добре розвинута система трубопроводів в якій сходяться кілька газопроводів, а це дає значний потенціал стати важливим європейським вузлом, через який газ транспортуватиметься до Європейського Союзу та у зворотному напрямку.

Та для безперебійної роботи хабу, окрім технічного, технологічного, інформаційного та інших видів оснащення, що в свою чергу передбачає значні фінансові вкладення, необхідною складовою є розробка мережевого кодексу, який буде застосовуватися на території хабу. Цей кодекс має містити всі необхідні положення, які відповідають нормам Третього енергетичного пакета ЄС [4].

Національна Комісія імплементувала також вторинне законодавство на виконання Закону України «Про ринок природного газу» – кодекси, правила, договори та методики. Також встановила тарифи на зберігання і транспортування природного газу на основі потужності, затвердила програми розвитку ГТС, ГРМ на 10 років. Ці документи повинні містити всі необхідні положення для належної роботи газового хабу в системі біржі, а також усі необхідні процедури та інформацію для трейдерів, зокрема, щодо підтвердження купівлі, виставлення рахунків і оплати, ціноутворення, розірвання контрактів, обов'язків, гарантій і форсмажорних обставин. У структурі біржі має бути створено спеціальний кліринговий центр, який співпрацюватиме з органом управління новим газовим хабом з питань балансування обсягів газу. Біржа має також розробити типові контракти купівлі-продажу газу для торгівлі на спотовому ринку разом із ф'ючерсами з визначеною датою поставки. Таким чином, біржова торгівля в межах газового хабу має важливе значення для лібералізації українського газового ринку: це не тільки

підвищить прозорість українського газового сектора, але й забезпечить ліквідність, необхідну для торгівлі газом [1].

Оскільки, на сьогодні відсутня система моніторингу оптових та роздрібних цін на енергоносії, то наявність торговельних майданчиків електронних технологій по балансуванню в динамічному просторі торговельних операцій за добу, тиждень, місяць, електронних аукціонів з розподілу потужностей міждержавних газопроводів суттєво би вплинули на формування прозорості газових систем та стали б об'єктом інвестиційно-інноваційного спрямування.

Задля прозорості ціноутворення на газових ринках потрібно забезпечити осередки конкурентного середовища у вигляді торговельних майданчиків, електронних технологій, вимоги торгівлі згідно контрактів з ЄС, газові хаби, котрі за умов оптової торгівлі можуть стати джерелом поставок газу за короткостроковими контрактами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП). Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://www.nerc.gov.ua> (дата звернення: 15.03.2020).

2. Павлова О. М., Павлов К. В., Галянт С. Р., Новосад О. В. Інвестиційно-інноваційна спрямованість газорозподільних підприємств регіону. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки»*. 2020. №1. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2020-1-5424> (дата звернення: 15.03.2020).

3. Східноєвропейський енергетичний хаб – запорука енергетичної безпеки країн регіону. IV український газовий форум. URL: http://2018.ukrgasforum.org/design/images/files/Last_concept_ukr.pdf (дата звернення: 15.03.2020)

4. Україна може стати енергетичним хабом Європи – експерт. Слово і діло: аналітичний портал. URL: <https://www.slovoidilo.ua/articles/6450/2014-12-20/ukraina-mozhet-stat-energeticheskim-habom-evropy-ekspert>. html (дата звернення: 10.04.2020).

5. Український газовий хаб – шанс для Європи. Українська енергетика URL: ua-energy.org (дата звернення: 08.04.2020).

6. Фінансові результати групи Нафтогаз. Річний звіт. URL: <http://www.naftogaz.com/files/Zvity/Annual-Report-2018-ukr.pdf> (дата звернення: 05.04.2020).